

Περί του ανθρώπου-Ιερομόναχου Ραφαήλ Νόικα.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Περί του ανθρώπου

Η ανθρωπολογία, για να γνωρίσει ποιος είναι ο άνθρωπος, μελετά τον άνθρωπο, εμείς όμως, για να δούμε ποιος είναι ο άνθρωπος, μελετάμε τον Χριστό. Ο Χριστός είναι Θεός, αλλά Θεός που πήρε τη φύση μας και έγινε άνθρωπος, για να μας δείξει ποιος είναι ο άνθρωπος όπως Αυτός τον σκέφτηκε και τον θέλησε από την αρχή. Ούτε ένας από τους απογόνους του Αδάμ δεν μπόρεσε να φτάσει στη δόξα που θα έπρεπε να έχει ένας τέλειος άνθρωπος. Και τότε ο Θεός, σαν ένας αρχιτεχνίτης, “σήκωσε τα μανίκια” και ήρθε στη θέση του μαθητευόμενου, για να του δείξει πώς να εργάζεται. Έγινε δηλαδή άνθρωπος, πήρε την ανθρώπινη φύση, που ο ίδιος δημιούργησε, και μας έδειξε ποιος είναι ο Άνθρωπος.

Τι ήταν ο Αδάμ πριν την πτώση; Τι είναι η αμαρτία τελικά; Η αμαρτία δεν είναι απλώς η γνώση του καλού και του κακού, όπως είπε το φίδι: «διανοιχθήσονται υμών οι οφθαλμοί καί εσεσθε ως θεοί γινώσκοντες καλόν καί πονηρόν». Δηλαδή ο Θεός, χωρίς να είναι ο ίδιος αμαρτωλός, γνωρίζει και διακρίνει το καλό και το κακό. Το φαγητό είναι μια κοινωνία: ο Αδάμ κοινωνήσε το κακό. Φαγητό είναι το να λάβεις ζωή από αυτό που τρως, το να αφομοιώσεις• επομένως, η ζωή που

έλαβε ο Αδάμ από την κοινωνία του με το κακό ήταν η φθαρτότητα, η δηλητηρίαση της ζωής του.

Βεβαίως ο Χριστός έζησε σε αυτόν τον κόσμο και όπως λέει ο απόστολος Παύλος δείχνοντας τι είδους αρχιερέας είναι ο Χριστός, ήταν σε όλα άνθρωπος σαν και εμάς και έχει δοκιμαστεί σε όλα, χωρίς όμως να αμαρτήσει. Αυτός είναι ο μοναδικός άνθρωπος που δεν έχασε τον δρόμο, που έμεινε αληθινός άνθρωπος σε όλα, από την αρχή ως το τέλος, και έτσι διόρθωσε το κατ' εικόνα του ανθρώπου, τον οποίο έπλασε ο ίδιος στον Παράδεισο.

Τι ήταν ο άνθρωπος πριν από την πτώση; Πραγματικά, ήταν -όπως διαβάζουμε στον άγιο Σεραφείμ του Σαρώφ- «ο βασιλιάς της κτίσης»• το νερό δεν μπορούσε να τον πνίξει, η φωτιά δεν μπορούσε να τον κάψει, όλα τα ζώα ήταν φίλοι του, δεν ήταν δούλος της εργασίας, του πόνου, του κόπου και όλων αυτών των καταστάσεων. Είχε μία τελειότητα που μετά την πτώση την έχασε.

Μετά την πτώση ο άνθρωπος ακολούθησε και αυτός τη ροή της κτηνώδους ζωής, όπως όλα τα ζώα. Η επιστήμη δεν μπορεί να κάνει τη διάκριση μεταξύ ανθρώπου και ζώου. Αναγνώρισε βέβαια ότι ο άνθρωπος είναι ένα “ζώο” με ανώτερη νοημοσύνη, αν και πολλές φορές προσπάθησε να διαψεύσει ακόμα και αυτό. Αν δεν προσεγγίσει κανείς πνευματικά το θέμα, δεν είναι δυνατό να αντιληφθεί πλήρως τη διαφορά μεταξύ ανθρώπου και ζώου.

Ο Χριστός, ζώντας μία ζωή χωρίς αμαρτία, είναι ο μοναδικός άνθρωπος που έζησε κατά φύση σε τέλειο βαθμό για όλη Του τη ζωή, από τη σύλληψή Του μέχρι και τον θάνατό Του. Η ανθρώπινη φύση είναι μία, όλοι βρισκόμαστε σε κοινωνία με αυτήν. Η θεία οικονομία, δηλαδή το σωτήριο έργο του Χριστού, είναι ακριβώς αυτή η κοινωνία Του με την ανθρώπινη φύση, που με το να την προσλάβει ολόκληρη, τη θεράπευσε τελείως. Συνεπώς, στην από τον Αδάμ μέχρι εμάς νεκρωμένη ανθρώπινη φύση ο Κύριος πρόσθεσε μία νέα δυνατότητα: την ολοκλήρωση της μέχρι πριν διασπασμένης φύσης μας, την πλήρη θεραπεία της, την ανάστασή της από τους νεκρούς (ακόμα και του σώματος, όταν ηχήσει η τελευταία σάλπιγγα), και την ενθρόνιση της στα δεξιά του Πατρός. Και εμείς όταν κοινωνούμε το Σώμα και το Αίμα του Κυρίου, κοινωνούμε με τον όντως Άνθρωπο, στο πρόσωπο του οποίου ολοκληρώθηκε η φύση μας. Έτσι κοινωνούμε με την ολοκληρωμένη φύση μας, και ο καθένας στην πορεία της ζωής μας μπορούμε ύστερα να προσοικειωθούμε αυτή τη θεραπεία, προσθέτοντας την άσκησή μας ως πράξη της ελεύθερης βούλησής μας.

Να ξέρετε ότι από την πτώση του Αδάμ ως ηθικό γεγονός ακόμη τραγικότερη είναι η πτώση καθ' εαυτήν η πτώση ως αρρώστια. Έχουμε να κάνουμε με την αμαρτία

οντολογικά: είναι η ίδια η φύση που αρρώστησε, που δηλητηριάστηκε, και ο θάνατος δεν είναι μόνο ο σωματικός θάνατος, αλλά κυρίως ο πνευματικός. Και αλίμονο σ' εμάς, γιατί γλυκαινόμαστε με πράγματα που δεν μπορούν να μας γλυκάνουν, επειδή δεν γνωρίζουμε τη γεύση από τις αληθινές γλυκύτητες της χάριτος του Αγίου Πνεύματος! Είμαστε νεκροί γι' αυτές -δεν τις νιώθουμε, ούτε μπορούμε να τις επιθυμήσουμε.

Με την εν Χριστώ ζωή αποκαθίσταται, λίγο λίγο υγεία της ουσίας του ανθρώπινου προσώπου, κοινωνώντας με το Πρόσωπο στο οποίο η φύση μας αποθεραπεύθηκε και ολοκληρώθηκε. Να ακόμη μια άποψη του θέματος, την οποία άργησα να καταλάβω: Ο Αδάμ δεν ήταν ολοκληρωμένος άνθρωπος, με την έννοια ότι η φύση του δεν πραγματοποίησε την πορεία της από το Άλφα ως το Ωμέγα (ο Χριστός είπε: «Εγώ ειμί το Α καί το Ω, αρχή καί τέλος»). Ο Αδάμ πλάστηκε πάνω στη γη και, όπως λέγεται στη Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου, ο Θεός τού υποσχέθηκε την αιώνια ζωή «εν τή τηρήσει των εντολών» Του. Και όταν ήρθε η στιγμή, που χρειάστηκε να εφαρμόσει την πρώτη εντολή, αναπόφευκτα ήρθε και ο πειρασμός, η δοκιμασία της εντολής -ο Κύριος επέτρεψε, όπως συνήθως κάνει, ο πειραστής να δοκιμάσει τον Αδάμ- διότι αυτό σημαίνει πειρασμός: δοκιμασία-, ο Αδάμ όμως δεν ήξερε να τηρήσει την εντολή.

Στην ιστορική πορεία του ανθρώπινου γένους η ζωή του Αδάμ εκπροσωπεί την ηλικία της παιδικότητας του ανθρώπου. Το παιδί γλυκό, όμορφο, τρυφερό, κατά κάποιο τρόπο έχει μια τελειότητα και μια αθωότητα, έχει μια καθαρότητα. Ωστόσο, έχει και μια άγνοια, μια ατέλεια, μια ανωριμότητα, που αυτά ακριβώς προκαλούν τον φόβο των γονιών του. Για παράδειγμα, το παιδί μπορεί να καεί ή να πνιγεί, να πέσει από το μπαλκόνι ή να το απαγάγουν ή δεν ξέρω τι άλλο ακόμη, επειδή δεν καταλαβαίνει, ούτε και μπορεί να προστατευτεί. Το ίδιο και ο Αδάμ, αν και ήταν μεγάλος στην ηλικία και ικανός να καταλαβαίνει, ωστόσο ήταν ατελής, με την έννοια ότι του έλειπε η ωριμότητα που γεννιέται από το βίωμα.

Η τήρηση των εντολών του Χριστού θα οδηγούσε τον Αδάμ σε μια οδό που ακόμη ήταν άγνωστη σε ο Χριστός ήταν Αυτός που συνομιλούσε με τον Αδάμ στον Παράδεισο -ο Λόγος του Θεού είναι Αυτός που μιλούσε πάντα με τον άνθρωπο εκ μέρους του Πατρός. Παρά την τελειότητα που διέθετε ο πρωτόπλαστος, σκόνταψε στο πρώτο εμπόδιο που βρέθηκε μπροστά του• γι' αυτό και τον παρομοίωσα με ένα παιδί που το διακρίνει η άγνοια και η αθωότητα. Όταν για πρώτη φορά άκουσε τη φωνή του ξένου, όφειλε να ξέρει να υπακούσει στον Θεό. Θα έπρεπε να Του έχει περισσότερη αγάπη και εμπιστοσύνη και να Του δείξει μεγαλύτερη πίστη. Να όμως που άφησε τον εαυτό του να γοητευθεί, και έπεσε, καθώς σκόνταψε από «τήν φωνήν του άλλοτρίου».

Ο Αδάμ παρέμεινε ένας γήινος άνθρωπος, αν και η γη είναι μόνο ένα πέρασμα• όλος αυτός ο κόσμος, ολόκληρη η ζωή είναι μόνο ένα πέρασμα. Όμως ο άνθρωπος δεν είναι απλώς ένα ζώο της γης• δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με αυτήν και με ό,τι ανήκει σε αυτήν. Και αν δεν μπορούμε αυτό να το αντιληφθούμε πνευματικά, μπορούμε τουλάχιστο να το κατανοήσουμε από το γεγονός της αμαρτίας. Κοιτάξτε την πορεία οποιασδήποτε αμαρτίας, και όχι μόνο στην πραγματικότητα, αλλά και στη λογοτεχνία. Υπάρχει ένα πλήθος μυθιστορημάτων, στα οποία βλέπουμε πως ποτέ και κανένας αμαρτωλός δεν βρήκε την τέλεια πληρότητα. Ο αμαρτωλός άνθρωπος την αναζητά όλο και περισσότερο, με όλο και μεγαλύτερο πόθο και πάθος, αλλά η αμαρτία είναι πάντα λίγη για να τον ικανοποιήσει και να τον γεμίσει. Πολλές φορές πρέπει και ο ίδιος να παρακινεί και να υποδαυλίζει το πάθος, όταν αυτό αδυνατίζει, γιατί όλα τα κοσμικά πάθη, όπως καθετί κοσμικό, αδυνατίζουν κάποια στιγμή. Όταν, π.χ., έχεις τελειώσει το φαγητό σου και ήδη έχεις χορτάσει, αλλά μόνο για τη ηδονή της γεύσης συνεχίζεις να τρως, τότε τι είσαι; Κατάντησες να γίνεις όμοιος με τους αρχαίους Ρωμαίους στα περιβόητα όργιά τους. Αλλά τι είδους ηδονή είναι αυτή;

Είναι γεγονός ότι ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με φαγητό, σύμφωνα με τον λόγο της Γραφής: «Ουκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντί ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ». Και όταν ο άνθρωπος το καταλάβει αυτό, τότε αρχίζει να γνωρίζει γιατί του συμβαίνει αυτή η αχορτασιά. Καταλαβαίνει πως το πνεύμα του παραμένει ανικανοποίητο με τα του κόσμου και δεν μπορούν να το χορτάσουν τα υλικά αγαθά, είτε καλά είναι αυτά είτε αμαρτωλά.

Ο Χριστός είναι ο μοναδικός άνθρωπος που στο πρόσωπό Του ολοκληρώνεται η ανθρώπινη φύση και οδηγείται όχι μόνο από τη σύλληψη μέχρι τον θάνατο, αλλά και μετά από αυτόν. Δηλαδή, μέχρι πού; Αυτό φαίνεται στην εικόνα της Ανάστασης. Εκεί βλέπουμε τον αναστημένο Χριστό να συνανιστά τον Αδάμ και την Εύα, και στις πιο πολυπρόσωπες συνθέσεις να εικονίζονται και προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, ο Δαβίδ, ο Σολομών, ακόμα και ο Τίμιος Πρόδρομος. Δηλαδή, όσο άγιοι και αν ήταν, δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν τη φύση τους, να είναι μαζί με τον Θεό Πατέρα.

Ο άνθρωπος Ιησούς είναι ο μόνος που μετά την ανάστασή Του, ή ακριβέστερα με την ανάστασή Του, ανέπλασε τον αδαμικό άνθρωπο όπως ήταν πριν την πτώση: άνθρωπος που δεν χρειάζεται να χτυπήσει την πόρτα για να του ανοίξουν μπαίνει, βγαίνει, παρουσιάζεται, εξαφανίζεται, δεν υπόκειται πλέον στους νόμους της φύσης, έχει τη δυνατότητα να τρώει -έφαγε ψάρι και μέλι μπροστά στους μαθητές Του- αλλά είναι πλέον ελεύθερος από τους νόμους, στους οποίους όλοι εμείς είμαστε υπόδουλοι.

Η σωτηρία μας δεν έγκειται μόνο στην ολοκλήρωση του προσώπου του παλαιού ανθρώπου, αλλά και σε όλη την πορεία έως και την ενθρόνιση στα δεξιά του Πατρός. Και εμείς, όταν κοινωνούμε τον Χριστό, παίρνουμε μέσα μας Εκείνον που ανέστησε τη θνητή μας φύση και την αξίωσε να καθίσει στα δεξιά του Πατρός. Μετά την πτώση του Αδάμ κανένας δεν κατάφερε να φτάσει στον ουρανό, διότι η φύση μας φθάρθηκε, προτού να πραγματοποιήσει κάποιος αυτή την πορεία. Με τον Χριστό και με την ανάστασή Του ξαναχαρίστηκε στον άνθρωπο η ζωή, και ακόμα περισσότερο: του χαρίστηκε και η συνέχεια της πορείας μέχρι και την ενθρόνιση στα δεξιά του Πατρός, πράγμα που, εκτός από τον Χριστό, κανείς άλλος δεν κατόρθωσε.

Σχετικά με όσα είπαμε, μου δημιουργείται η ερώτηση: «Τι είναι ο άνθρωπος;» Είναι λίγα χρόνια τώρα που ξεκαθαρίζει μέσα μου ένας ιδιαίτερος ορισμός του ανθρώπου: ο άνθρωπος είναι αυτό που παραμένει μετά την κρίση του Χριστού -τη μέλλουσα κρίση. Και τι θα απομείνει μετά τη μέλλουσα κρίση;

Υπάρχουν γύρω μας άνθρωποι με τους οποίους δεν ειρηνεύουμε, οι οποίοι μας τρελαίνουν, μας κουράζουν ή μας νευριάζουν, ή ακόμα μας φοβίζουν -για να πάρω τον άνθρωπο από εκείνη την πλευρά που μας δημιουργεί προβλήματα. Αλήθεια, αυτός είναι ο άνθρωπος;

Όταν φτάσω στην κρίση του Χριστού (γιατί δεν εξαφανίζομαι με τον θάνατο, είμαι προορισμένος από τον Θεό για την αιωνιότητα), και εφόσον δεν πάω στην αιώνια κόλαση, περνάω από την κρίση του Χριστού σαν μέσα από ένα φίλτρο: οι αμαρτίες και ο θάνατος μένουν πίσω και εγώ «σώζομαι. Εσύ, αδελφέ μου, με στενοχώρησες, με φόβισες με διάφορους τρόπους, και ίσως σε έχω στενοχωρήσει και εγώ, αλλά έπρεπε να δεις σ' εμένα αυτό που μένει μετά την κρίση του Χριστού, τι μένει μετά από εκείνο το "φίλτρο". Άρα λοιπόν: ο άνθρωπος είναι αυτό που παραμένει μετά την κρίση του Χριστού. Πιστεύω ότι αυτός είναι ο πιο επιτυχημένος και εποικοδομητικός ορισμός του ανθρώπου.

Γι' αυτό ο Χριστός μάς έδωσε και την εντολή: «Αγαπάτε τούς εχθρούς υμών» - διότι τελικά δεν ξέρουμε ποιοι είναι οι εχθροί μας. Να που ένας από τους δώδεκα αγαπημένους αποστόλους Του αποδεικνύεται, σύμφωνα με την κρίση του Χριστού, ο εχθρός Του, ο οποίος Τον πουλάει, ενώ εκείνος που κατεδίωκε την Εκκλησία με φονικές διαθέσεις γίνεται ο Απόστολος των εθνών. Και αν αυτό ισχύει για την κρίση Του μέσα στην ιστορία, πόσο μάλλον για τη μέλλουσα κρίση, την οποία θα ακολουθήσει η αιωνιότητα!

Και με αυτόν τον ορισμό θα κλείσω τον λόγο μου περί του ανθρώπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Πηγή: apantaortodoxias.blogspot.gr